

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Warszawa, 8 stycznia 2018 r.

Adam Bodnar

KMP.570.3.2017.RK

Pan
Mateusz Morawiecki
Prezes Rady Ministrów

Al. Ujazdowskie 1/3
00-583 Warszawa

W dniu 18 kwietnia 2017 r. zwróciłem się do Ministra Sprawiedliwości Zbigniewa Ziobry z wystąpieniem generalnym, w którym wskazałem na potrzebę podjęcia inicjatywy legislacyjnej, która zagwarantuje każdej osobie zatrzymanej przez Policję lub inne służby uprawnione do zatrzymania, kontakt z obrońcą już od samego początku zatrzymania. Powyższe rozwiązanie stanowi w mojej ocenie podstawową gwarancję chroniącą osoby zatrzymane przed torturami i nieludzkim traktowaniem ze strony funkcjonariuszy tychże służb. Jest też standardem rekomendowanym przez międzynarodowe instytucje zajmujące się prewencją tortur, w szczególności Podkomitet ONZ ds. Zapobiegania Torturom oraz Innemu Okrutnemu, Nieludzkiemu, Poniżającemu Traktowaniu albo Karaniu (SPT) oraz Europejski Komitet ds. Zapobiegania Torturom oraz Nieludzkiemu i Poniżającemu Traktowaniu albo Karaniu (CPT).

Pomimo wagi przedstawionego problemu i pism kierowanych do Ministra Sprawiedliwości w dniach 6 lipca 2017 r. i 13 października 2017 r., do chwili obecnej nie otrzymałem odpowiedzi w tej sprawie.

Chciałbym więc zwrócić Panu Premierowi uwagę na dwie zasadnicze kwestie. Po pierwsze, zgodnie z art. 15 ust. 2 ustawy 3 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (tekst jednolity Dz. U. z 2017 r., poz. 958) *organ, organizacja lub instytucja, do których zostało skierowane wystąpienie, obowiązane są bez*

zbędnej zwłoki, nie później jednak niż w terminie 30 dni, poinformować Rzecznika o podjętych działaniach lub zajęтым stanowisku. Udzielenie Rzecznikowi powyższych informacji jest obowiązkiem prawnym i niedotrzymanie ustawowego terminu, z przyczyn nieuzasadnionych, nie powinno mieć miejsca w demokratycznym państwie prawnym.

Po drugie, Rzecznik Praw Obywatelskich, decyzją polskich władz wykonuje zadania krajowego mechanizmu prewencji tortur. Obowiązek utworzenia niezależnego organu monitorującego sytuację osób pozbawionych wolności, w celu wzmocnienia ochrony tych osób przed torturami, Polska wzięła na siebie ratyfikując Protokół fakultatywny do Konwencji w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, nieludzkiego lub poniżającego traktowania albo karania, przyjęty przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w Nowym Jorku dnia 18 grudnia 2002 r. (Dz. U. z 2007 r. Nr 30, poz. 192), dalej OPCAT. Zgodnie z art. 91 ust. 1 Konstytucji, OPCAT stanowi część krajowego porządku prawnego.

W sytuacji, gdy przepisy prawa lub praktyka stwarzają ryzyko zaistnienia tortur, Rzecznik jest zobowiązany do przedstawiania właściwym władzom rekomendacji, w celu poprawy traktowania osób pozbawionych wolności, warunków detencji oraz zminimalizowania ryzyka pojawienia się tortur w przyszłości. Przy wydawaniu zaleceń Rzecznik bierze pod uwagę odpowiednie normy Organizacji Narodów Zjednoczonych (art. 19 OPCAT).

Idea OPCAT opiera się na kooperacji krajowego mechanizmu prewencji tortur z władzami. Powinny one analizować przedstawiane im rekomendacje i prowadzić dialog, na temat możliwości implementacji tychże zaleceń (art. 22 OPCAT).

Współpraca z krajowym mechanizmem prewencji tortur pozwala bowiem władzom na wypracowanie odpowiednich standardów dotyczących osób pozbawionych wolności, zgodnych z normami międzynarodowymi i wdrożenie ulepszeń w zakresie ochrony tych osób przed przemocą. Zapobieganie torturom jest bowiem procesem złożonym, wymagającym edukacji i szeregu działań o charakterze systemowym, w tym legislacyjnych. Potwierdza to OPCAT, który w Preambule przypomina Państwowi Stronom, że najskuteczniejszą formą walki z torturami jest właśnie prewencja, a skuteczne działania zapobiegawcze wymagają edukacji i połączenia szeregu środków legislacyjnych, administracyjnych, sądowych i innych.

Realizacja postanowień OPCAT sprowadza się więc nie tylko do umożliwienia Rzecznikowi wykonywania wizytacji w miejscach detencji, pozostających pod polską jurysdykcją, ale przede wszystkim na prowadzeniu dialogu, w kierunku możliwości implementacji jego zaleceń, w celu zwiększenia systemowej ochrony osób pozbawionych wolności. Dlatego też z ubolewaniem przyjmuję brak odpowiedzi Ministra Sprawiedliwości na wystąpienie.

Z uwagi na powyższe zwracam się do Pana Premiera z uprzejmą prośbą o osobiste zainteresowanie się poruszoną przeze mnie kwestią i realizację postanowień OPCAT.

[Adam Bodnar]

Do wiadomości:

1. Minister Sprawiedliwości.